

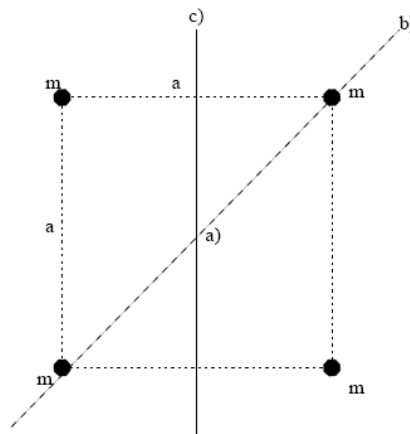
Fizyka I (mechanika), rok akademicki 2011/2012
Seria VII (2 tygodnie)

Zadania wstępne

Zadanie 1.

Cztery punkty materialne o masie m każdy znajdują się w wierzchołkach kwadratu o boku a . Wyznacz położenie środka masy tego układu. Wyznacz jego momenty bezwładności względem osi przechodzących przez środek masy układu i

- a) prostopadłej do płaszczyzny układu,
- b) leżącej w płaszczyźnie układu i przechodzącej przez dwa wierzchołki,
- c) leżącej w płaszczyźnie układu i przechodzącej przez środki boków kwadratu.

Zadanie 2.

Na krześle obrotowym siedzi człowiek i trzyma w wyciągniętych rękach odważniki o masach 10 kg każdy. Odległość od każdego odważnika do osi obrotu ławki wynosi $l_1=75$ cm. Krzesło obraca się z częstotliwością 1 Hz. Jak zmieni się prędkość kątową krzesła, jeśli człowiek zegnije ręce tak, aby odległość każdego odważnika do osi obrotu zmniejszyła się do 20 cm? Moment bezwładności człowieka i krzesła względem osi obrotu jest równy $I_0=2.5$ kg·m².

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt *Fizyka wobec wyzwań XXI w.* współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Zadania na ćwiczenia

Zadanie 1 (Fizyka i FMiNI)

Wyznacz moment bezwładności cienkiego pręta o masie m i długości l względem:

- osi prostopadłej do pręta i przechodzącej przez koniec pręta;
- osi prostopadłej do pręta i przechodzącej przez jego środek masy.

Zadanie 2 (Fizyka i FMiNI)

Oblicz moment bezwładności jednorodnego walca o masie M i promieniu podstawy R względem osi symetrii obrotowej.

Zadanie 3 (Fizyka i FMiNI)

Wyznacz moment bezwładności grubej, jednorodnej rury o masie m , promieniu wewnętrznym r i promieniu zewnętrznym R względem osi symetrii obrotowej.

Zadanie 4 (Fizyka)

Bryła sztywna składa się z jednego punktu o masie m , który jest zakotwiczony w punkcie $\mathbf{P}$, tzn. jego odległość od punktu $\mathbf{P}$ nie może się zmieniać i wynosi R . Zaczepiając układ współrzędnych w punkcie $\mathbf{P}$ i kierując oś z w stronę punktu materialnego (układ związany z bryłą), punkt materialny ma w nim pozycję $(0, 0, R)$.

a) Policz momenty bezwładności I_x, I_y, I_z bryły (czyli punktu) względem osi e_x, e_y, e_z oraz pokaż, że moment pędu $\mathbf{J}$ odpowiadający wirowaniu z częstością $\boldsymbol{\omega}=(\omega_x, \omega_y, \omega_z)$ można zapisać jako $(I_x \omega_x, I_y \omega_y, I_z \omega_z) = [\mathbf{I}] \boldsymbol{\omega}$.

b) Policz jak wygląda postać momentu pędu odpowiadającego częstości $\boldsymbol{\omega}$ w sytuacji dowolnie innego skierowania osi układu współrzędnych, czyli gdy położenie punktu materialnego w układzie bryły ma postać $(R \sin\theta \cos\varphi, R \sin\theta \sin\varphi, R \cos\theta)$. Zapisz tę postać w formie iloczynu macierzy $[\mathbf{I}]$ oraz wektora $\boldsymbol{\omega}$.

c) Kiedy postać ta jest diagonalna, czyli analogiczna do przypadku a)?

Zadanie 5 (Fizyka i FMiNI)

Karuzela o momencie bezwładności I i promieniu R spoczywa. Do karuzeli podbiega dziecko o masie m i wskakuje na nią. Prędkość dziecka przed wskoczeniem wynosi v i jest styczna do obwodu karuzeli. Oblicz prędkość obrotową z jaką będzie się obracać karuzela po wskoczeniu na nią dziecka.

Zadanie 6 (Fizyka i FMiNI)

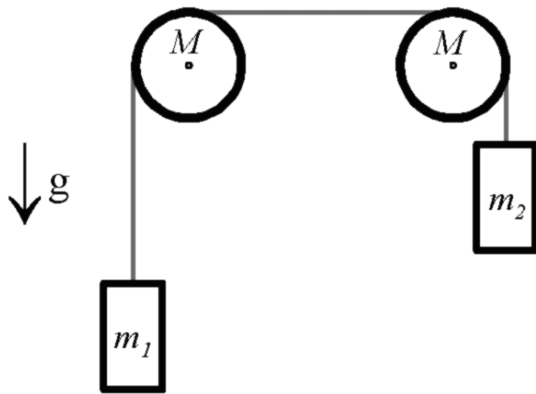
Klocek o masie m_1 przywiązany jest do wiotkiej, nierozciągliwej i nieważkiej nici, którą przewieszono przez krawężki dwóch zamocowanych pod sufitem bloczków, z których każdy ma masę M i promień R , a do drugiego końca nici przymocowano drugi klocek o masie m_2 . Oba bloczki są jednorodnymi walcami mogącymi się swobodnie obracać wokół swych poziomych osi symetrii, a każdy z nich ma zatem moment bezwładności $I = 0.5 \cdot M \cdot R^2$. Układ znajduje się w jednorodnym polu siły ciężkości o natężeniu g . Policz przyspieszenie a z jakim poruszają się klocki, znaleźć jego wartość liczbową, gdy $m_1 = 1$ kg, $m_2 = 2$ kg, $M = 1$ kg, $g = 10$ m/s² oraz określić w którą stronę w takim przypadku następuje ten ruch, jeśli układ początkowo spoczywał.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

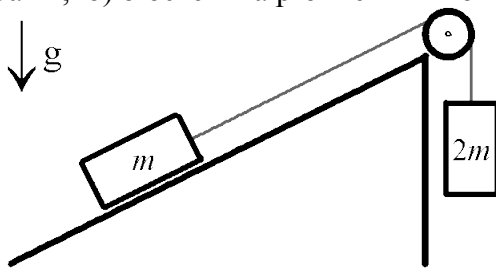
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 7 (Fizyka i FMiNI)

Na równi o kącie nachylenia α , znajduje się klocek o masie m , którego współczynnik tarcia poślizgowego o równię wynosi μ . Do klocka jest przymocowana linka, którą przewieszono przez mogący się obracać bez tarcia bloczek u szczytu równi, zaś na drugim końcu linki zawieszono drugi klocek o masie $2m$. Początkowo nieruchome klocki spontanicznie zaczęły się poruszać tak, że klocek na równi jest podciągany do góry. Określ jakie są naprężenia liny oraz z jakim przyspieszeniem porusza się każdy z klocków w przypadku gdy a) klocek jest nieważki; b) klocek ma promień R i moment bezwładności I .

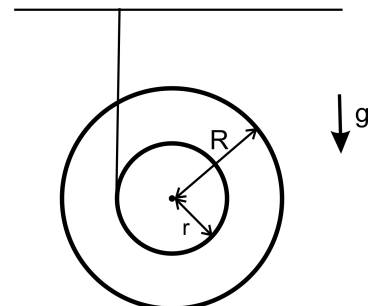

Zadanie 8 (Fizyka i FMiNI)

Z równi pochyłej stacza się bez poślizgu jednorodny walec o masie m . Znajdź przyspieszenie krążka, jeżeli kąt nachylenia równi do poziomu wynosi α . Zadanie rozwiąż dwiema drogami: za pomocą bilansu sił i ich momentów oraz poprzez bilans energii. Uzyskaj wyniki liczbowe dla $\alpha = \pi/6$ i $m = 500\text{g}$.

Zadanie 9 (Fizyka)

Na szpulkę złożoną z dwóch krążków o promieniu R i masie M oraz mniejszego krążka o promieniu r i masie m nawinięto nieważką i nieskończenie cienką nitkę. Wolny koniec nitki jest zamocowany do sufitu. Puszczamy szpulkę w polu ciężkości Ziemi. Znajdź przyspieszenie środka ciężkości szpulki. Jaką

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt Fizyka wobec wyzwań XXI w. współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

prędkość kątową będzie miała szpulka w chwili gdy jej środek ciężkości opuści się na odległość H ?

Zadanie 10 (Fizyka i FMiNI)

Ciężka szpulka z nawiniętą nicią, do której przyłożono siłę F leży na stole. W którą stronę i z jakim przyspieszeniem liniowym będzie poruszać się środek szpuli w zależności od kąta między kierunkiem działania siły a stołem. Masa szpuli wynosi m , zewnętrzny i wewnętrzny promień odpowiednio R i r , moment bezwładności względem osi przechodzącej przez środek I_0 .

Zadanie 11 (Fizyka i FMiNI)

Obręcz o masie m i promieniu R zawieszona jest na stałej osi prostopadłej do jej powierzchni, zaczepionej na jej obwodzie w jednorodnym polu grawitacyjnym. Znajdź częstość wahań obręczy zakładając, że amplituda tych wahań jest mała $\alpha \ll 1$. Wyznacz długość zredukowaną takiego wahadła. Moment bezwładności obręczy względem osi obrotu przechodzącej przez jej środek wynosi mR^2 .

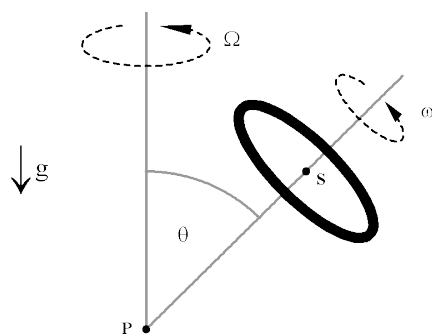
Zadanie 12 (Fizyka)

Jednorodnemu walcowi o promieniu r i masie m nadano początkową prędkość kątową ω_0 i opuszczono na płaską poziomą powierzchnię. Kinetyczny współczynnik tarcia między walcem a tą powierzchnią wynosi μ . Po jakim czasie t walec przestanie się ślizgać i zacznie się wyłącznie toczyć? Jaka jest wtedy prędkość v jego środka masy?

Zadanie 13 (Fizyka)

Żyroskop ma postać osiowosymetrycznej bryły sztywnej zamocowanej w punkcie P , leżącym na osi symetrii w odległości L od środka masy bryły S w ten sposób, że bryła może wirować wokół swojej osi, a oś może swobodnie zmieniać kierunek w przestrzeni, przy czym odległość środka masy bryły od punktu zaczepienia nie zmienia się. Moment bezwładności tak zamocowanej bryły względem jej osi symetrii wynosi I_C , zaś momenty względem osi prostopadłych do osi symetrii i przechodzących przez punkt zaczepienia wynoszą I_A .

Szczególne rozwiązanie równań ruchu (*precesja regularna*) ma postać taką, że bryła szybko wiruje wokół osi symetrii, a oś wykonuje relatywnie powolny, jednostajny obrót wokół pionu, zachowując przy tym stały kąt odchylenia od pionu. Znaleźć częstość Ω precesyjnego ruchu osi, jeśli częstość wirowania wokół osi ma wartość ω , odchylenie osi od pionu wynosi θ , pole ma natężenie g , a masa bryły wynosi m . Jaka jest częstość precesji w granicy szybkiego wirowania bryły $\omega \gg \Omega$?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

